

Κυριακή 29 Νοεμβρίου 2009

ΒΙΒΛΙΟ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΕΧΝΕΣ & ΓΡΑΜΜΑΤΑ • 11

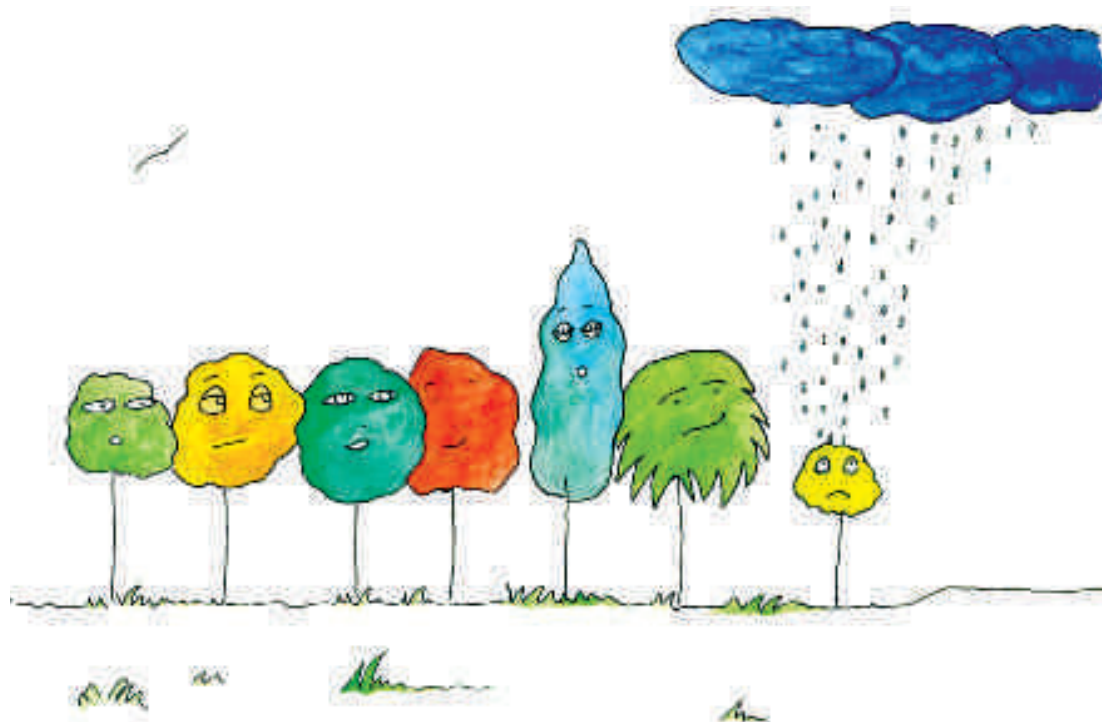
Μιλώντας στην καρδιά παιδιών, ποιητών και ερωτευμένων

Τέσσερα τρυφερά παραμύθια από τον Ε.Ε. Κάμμιγκς με πρωτότυπη εικονογράφηση

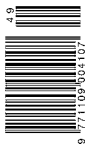
Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

«Δεν θέλω να σε προσβάλω», είχε πει άλλοτε ένα παιδάκι δευτέρας δημοτικού, «αλλά τα ποιήματα είναι πράγματα, να, κάπως βαρετά...». Υστερα από δύο εφιαλτικά βράδια -τόμοι ξεσκονίστηκαν και ξεφυλλίστηκαν- βρέθηκε το «μικρό δεντράκι» του Κάμμιγκς: «ποιος σε βρήκε στο πράσινο δάσος/ και λυπήθηκες πολύ που σε πήραν από κει;/ κοίτα θα σε παρηγορήσω/ γιατί πολύ γλυκά μυρίζεις/ θα φιλήσω τη δροσερή σου φλούδα/ και γλυκά θα σε νανουρίσω στην αγκαλιά μου/ όπως θα 'κανε η μητέρα σου,/ μόνο μη φοβάσαι» (μτφ. Χ. Βλαβιανός, 33x3x33, εκδ. Νεφέλη). Ζήτησε να της το διαβάσουν ξανά, ξανά, ξανά και ξανά: δεύτερος γύρος κερδισμένος (τον πρώτο η ποίηση τον είχε χάσει στο σχολείο...).

Όταν οι ποιητές βγάζουν βιβλία για παιδιά, το μορφωμένο κοινό θα σπεύσει να τα αποκτήσει, παρά το αμήχανο, συνθήως, αποτέλεσμα, σχολιασμένο ψιθυριστά σε μια χώρα καταθλιπτικά σοβαροφανή στη δημόσια έκφρασή της. Τα παιδιά, βεβαίως, δεν

Η εικονογράφηση του Πάολο Γκάτσι συμπληρώνει με ταιριαστό τρόπο τον τρυφερό, χαριτωμένο λόγο του Αμερικανού μοντερνιστή Ε. Ε. Κάμμιγκς στα «Τέσσερα Παραμύθια».

9 771109 004107

έκφρασή της. Τα παιδιά, βεβαίως, δεν ψιθυρίζουν: τέτοια πονήματα είναι άλλη μια απόδειξη του πόσο βαρετά είναι τα μεγαλίστικα γούστα. Για να σωθούν απ' το Βατερλό, οι εραστές της ποίησης διαθέτουν «άπαιχτο» ατού τον Κάμμινγκς (1894-1962). Στα «Τέσσερα Παραμύθια» του, σε κομψή έκδοση με πρωτότυπη εικονογράφηση, από τη Νεφέλη και τη γερμανοτραφή εκδοτική Ομάδα Κόμμα (πρόκειται για τη δεύτερη, ήδη, συνεργασία τους) ο αισθαντικός Αμερικανός μοντερνιστής, ο αγαπημένος των απανταχού ερωτευμένων, είναι απλώς ο γνωστός εαυτός του.

Τρυφερός και απέραντα χαριτωμένος, ο Κάμμινγκς (γνώστης της αρχαίας ελληνικής και της λατινικής και απόφοιτος του Χάρβαρντ) υποστήριζε: «Το να μην είσαι παρά μόνο ο εαυτός σου -σ' έναν κόσμο που πασχίζει μέρα-νύχτα να σε κάνει τον οποιονδήποτε άλλο- σημαίνει να δώσεις τη σκληρότερη μάχη που ένας άνθρωπος μπορεί να δώσει και μη σταματήσεις ποτέ να τη δίνεις.» (33x33x33). Τα παιδιά μυρίζονται στον αέρα τη μάχη, που είναι και δική τους· εκτιμούν όποιον τη δίνει.

Αμεση γλώσσα

Στα «Τέσσερα Παραμύθια» όπως και στην ποίησή του (η διάκριση είναι, πάντως, συμβατική) ο Κάμμινγκς, με απλούστατη γλώσσα, ιδιόρρυθμη στίξη, ρυθμική αμεσότητα (που συμπαρασύρει τον αναγνώστη - ακροατή) και πηγαία παιγνιώδη τρόπο συγκροτεί ιδανικό κοινό τόπο ποιητών, ερωτευμένων και παιδιών.

Φτερωτά ξωτικά που λύνουν πακεταρισμένα προβλήματα, χόμα που μοσχοβολά μετά τη βροχή, ελέφαντες ερωτευμένοι με πεταλούδες, κουνοπόπιτες που χορταίνουν πάθη άδειων σπιτιών, κι ένα μικρό Εγώ που ψάχνει παρέα για τσάι: το απόσπασμα, που παρατίθεται σε διπλές στήλες, δίνει μια γεύση του χαρισματικού αφηγητή που σε κάνει (σαν τα παιδιά!) να χαμογελάς την ίδια ώρα που δακρύζεις.

Ο γέρος που ρωτούσε συνέχεια «γιατί»

Απόσπασμα προδημοσίευσης από το πρώτο παραμύθι «Ο Γέρος που έλεγε “γιατί”»:

«Ο άνθρωπος αυτός πρέπει να είναι κουφός» μονολόγησε το ξωτικό· άνοιξε λοιπόν ξανά τις φτερούγες του, πέταξε στην κορφή του βράχου και φώναξε: «Χαίρετε!» Αλλά ο πολύ πολύ γέρος άνθρωπος που καθόταν στην κορφή του καμπαναριού δεν κουνήθηκε. «Πολύ παράξενος γεράκος, δίκως άλλο» είπε το ξωτικό. Άνοιξε λοιπόν τα φτερά του δεύτερη φορά κι ανέβηκε πετώντας πάνω στην εκκλησία· στάθηκε στη σκεπή και, μ' όση φωνή είχε, φώναξε στο μικροσκοπικό γεράκο πάνω στο καμπαναριό: «Κατέβα κάτω!» Δεν πήρε όμως απάντηση, κι ο γεράκος με τα πράσινα μάτια και χέρια σαν κουκκλας δεν κουνήθηκε απ' τη θέση του. «Αυτό κι' αν είναι!» είπε το ξωτικό ενοχλημένο. Άνοιξε λοιπόν ξανά τα φτερά του, πέταξε γρήγορα στην κορφή του καμπαναριού και προσγειώθηκε πλάι στο γεράκο· και μ' όλη του τη δύναμη φώναξε: «Μα τι κάνεις εδώ πάνω, μου λες».

Κι ο μικροκαμωμένος πάρα πάρα πάρα πάρα πάρα πολύ γέρος άνθρωπος χαμογέλασε, κοίταξε το ξωτικό και είπε: «Γιατί;»

«Επειδή ήρθα απ' το πιο μακρινό αστέρι για να σε δω» είπε το ξωτικό.

«Γιατί;» είπε ο πάρα πάρα πάρα πάρα πάρα πολύ μικροκαμωμένος γεράκος.

«Θα σου πω αμέσως» είπε το ξωτικό. «Άκουσα ένα σωρό παράπονα για του λόγου σου...»

«Γιατί;» είπε ο μικροκαμωμένος πάρα πάρα πάρα πάρα πολύ γέρος άνθρωπος.

«Μήπως επειδή έχω αυτιά;» είπε θυμωμένο το ξωτικό. «Σ' όλα τ' αστέρια και σ' όλον τον αέρα και πντού, όλοι παραπονιούνται και κένουν φοβερό σαματά εξαιτίας σου»

«Γιατί;» είπε ο πάρα πάρα πάρα πάρα πολύ μικροκαμωμένος γέρος.

«Επειδή λες γιατί όλη την ώρα είπες το ξωτικό. «Και κοντεύουν έλοι να τρελαθούν. Ο κόσμος δε μπορεί ούτε να κοιμηθεί ούτε να φάει ούτε να σκεφτεί ούτε να πετάξει επειδή εσύ όλη την ώρα λες γιατί και γιατί και γιατί και γιατί και γιατί, χωρίς σταματημό. Κι εγώ ήρθα απ' το πιο μακρινό αστέρι για να σου πω ότι πρέπει να σταματήσεις όλ' αυτά τα γιατί».

«Γιατί;» είπε ο μικροκαμωμένος πάρα πάρα πάρα πάρα πολύ γέρος άνθρωπος.

Το ξωτικό έγινε κατακόκκιν· απ' το θυμό του. «Αν δε σταματήσεις να λες γιατί», είπε, «θα το μετανιώσεις».

«Γιατί;» είπε ο πάρα πάρα πολύ μικρόσωμος άνθρωπος.

«Άκου να σου πω» είπε το ξωτικό. «Είναι η τελευταία φορά που συγχωρώ. Να ξέρεις: αν ξαναπεί γιατί, θα πέσεις απ' το φεγγάρι κέτω στη γη».

Κι ο μικρόσωμος πάρα πολύ γέρος άνθρωπος χαμογέλασε· κοίταξε το ξωτικό και είπε «γιατί» κι έπεσε εκατομμύρια και δισεκατομμύρια και τρισεκατομμύρια βαθύδροσερά ολοκαίνουργια υπέροχα χιλόμετρα (και με κάθε χιλιόμετρο γνόταν και λιγάκι πιο νέος: πρώτα έγινε ένας όχι πολύ γέρος άνθρωπος· έπειτα έγινε μεσήλικος, μετά νερός και τελικά παιδί) ώσπου, μόλις άγγιξε απαλά τη γη, είχε φτάσει· στιγμή που θα γεννιόταν.